

RESOVIA SACRA

STUDIA TEOLOGICZNO-FILOZOFICZNE
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ
ROK 24 (2017)

NUMER JUBILEUSZOWY
Z OKAZJI 25-LECIA
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ

Rzeszów 2017

KS. JACENTY MASTEJ

**STAUROLOGICZNO-REZUREKCYJNY CHARAKTER
PROROCKIEJ MISJI JEZUSA Z NAZARETU¹**

Fundamentalne pytanie, które Jezus postawił swoim uczniom pod Cezareą Filipową: za kogo jest uważany? (por. Mt 16, 15), pociąga za sobą szczegółowe kwestie, np. za kogo uważa się On sam oraz ludzie Mu współcześni? kim jest Jezus z Nazaretu w swoim myśleniu, działaniu, życiu i śmierci? jak rozpoznaje i objawia świadomość siebie i swojej misji?². Czy wie, że jest Synem Boży, który

KS. DR HAB. JACENTY MASTEJ, PROF. KUL, kapłan diecezji rzeszowskiej, dyrektor Instytutu Teologii Fundamentalnej KUL, kierownik Katedry Chrystologii i Eklezjologii Fundamentalnej KUL, wykładowca teologii fundamentalnej w WSD w Rzeszowie. Redaktor naczelny rocznika naukowego „Resovia Sacra”. Kontakt: jmastej@kul.pl

1. Artykuł jest zmienioną wersją treści zawartych w książce: J. Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, Lublin 2014², s. 75–84.
2. Za Międzynarodową Komisją Teologiczną, w niniejszym opracowaniu użyto tradycyjnego pojęcia „świadomość Jezusa” (Świadomość, jaką Jezus miał o sobie samym i o swoim posłaniu, w: *Od wiary do teologii. Dokumenty Międzynarodowej Komisji Teologicznej*, red. J. Królikowski, Kraków 2000, s. 237–250). Niektórzy teologowie uważają, że celem uniknięcia jakichkolwiek nieporozumień i zarzutów o psychologizowanie, powinno się mówić o samopojmowaniu, nie zaś samoświadomości (H. Merklein, *Jesu Botschaft von der Gottesherrschaft. Eine Skizze*, Stuttgart 1984, s. 145; G. Segalla, *Samopojmowanie Jezusa jako pośrednika Boga Ojca i Jego królestwa*, „Communio”, 22(2002), nr 1, s. 50). J. Gnilka zauważa, że „[...] ewangelie nie zawierają tekstów psychologicznych. Są zainteresowane tym, co jest, a nie świadomością, to znaczy w tym wypadku faktem mesjańskiego charakteru Jezusa, nie zaś Jego mesjańską świadomością. Zgodnie z tym decydujemy się na określenie „autorytet wynikający z posłannictwa” (*Jezus z Nazaretu. Orędzie*

przyszedł na świat, by przez śmierć na krzyżu i zmartwychwstanie pojednać ludzi z Bogiem?³.

Mając na uwadze powyższe pytania, zasadne jest podjęcie kwestii staurologiczno-rezurekcyjnego charakteru prorockiej misji Jezusa z Nazaretu. Problematyka ta stanowi istotną, a zarazem szczegółową część odpowiedzi na pytanie: kim jest Jezus z Nazaretu? Już na wstępie można stwierdzić, że w kontekście Jego prorockiej działalności została objawiona staurologiczno-rezurekcyjna świadomość⁴. Za takim wnioskiem przemawiają: przypowieści (np. o niegodziwych dzierżawcach winnicy, o ziarnie, które musi obumrzeć), obrazy (np. bramy i dobrego pasterza, kielicha i chrztu) oraz znaki i czynności prorockie (np. znak Jonasza, oczyszczenie świątyni oraz zapowiedź jej zburzenia i odbudowania).

1. Prorocka misja Jezusa z Nazaretu

Ważne miejsce w życiu religijnym Izraela zajmowali prorocy, którzy byli powoływani przez Boga w celu proklamacji Bożego orędzia i zbawczej woli. Otrzymane od Boga pouczenie przekazywali ludowi przez słowa oraz czynności symboliczne⁵. Starotestamentalni prorocy są wysłannikami oraz ustami Jahwe, gdyż przemawiają w Jego imieniu, przekazując Jego wolę: „tak mówi Jahwe”. Starotestamentowy profetyzm stał się istotnym elementem Bożego Objawienia, a prorocy i ich nauczanie oraz działalność stanowi ważną składową historii zbawienia. Wiarygodność prorockiej misji wielokrotnie była potwierdzana męczeńską śmiercią Bożego posłańca.

Jezus z Nazaretu kontynuuje tradycję prorocką Starego Testamentu. Jednocześnie jest On wypełnieniem Prawa i proroków Starego Przymierza⁶. Jezus podkreślał, że okres działalności prorockiej zamknął największy z proroków Starego Prawa, Jan Chrzciciel: „wszyscy bowiem Prorocy i Prawo prorokowali

i dzieje, Kraków 1997, s. 301). H. Seweryniak, odwołując się do myśli tegoż teologa, także kwestionuje zasadność pojęcia „samoświadomość Jezusa” jako pozostałość psychologizujących tendencji klasycznej apologetyki (*Tajemnica Jezusa*, Warszawa 2001, s. 193–194).

3. F. Dreyfus, *Czy Jezus wiedział, że jest Bogiem?* Poznań 1995; J. Kulisz, A. Mostowska-Baliszewska, *Czy Jezus wiedział, że jest Bogiem?* „Bobolanum”, 9 (1998), z. 2, s. 281–305; H. Langkammer, Świadomość Boskiego posłannictwa Jezusa Chrystusa, „Ateneum Kapłańskie”, 84 (1992), z. 3, s. 406–416; M. Uglorz, *Teologia zwiastowania i czynów Jezusa*, Warszawa 1999, s. 255–268.
4. A.A. Napiórkowski, *Krzyż. III. Staurologiczna świadomość*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 712–713.
5. G. Witaszek, *Prorok*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 970–972.
6. I.S. Ledwoń, *Skrypturystyczny argument*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 1102–1103.

aż do Jana” (Mt 11, 13). Tymczasem Jezus jest Prorokiem czasów eschatycznych, który przewyższa profetyzm starotestamentowy. Wprawdzie Jezus sam siebie nie nazywał prorokiem, jednak świadkowie Jego czynów i nauczania uważali Go za proroka. Jego wyższość wynika z synowskiej więzi z Bogiem⁷. Dlatego Jezus odpuszcza grzechy, spotyka się z celnikami i grzesznikami oraz dokonuje interpretacji Prawa. Wszystko to sprawia, że uczniowie i osoby spotykające się z Nim uznają Go za Proroka. Uwidacznia się to szczególnie w kontekście Jego taumaturgicznej działalności, np. po cudownym rozmnożeniu chleba słyszymy stwierdzenie ludu: „ten prawdziwie jest prorokiem, który ma przyjść na świat (J 6, 14); a świadkowie wskreszenia młodzieńca z Nain wyznają: „wielki prorok powstał wśród nas” (Łk 7, 16)⁸.

Profetyczny charakter ma też zapowiedź śmierci w Jerozolimie (Łk 13, 31-33) – Jezus gani święte miasto za to, że zabija i kamieniuje proroków (Mt 23, 37-39) i kieruje swoje „biada” pod adresem uczonych w Piśmie i faryzeuszy (Mt 23, 29-36). Także niektóre czyny Jezusa, np. oczyszczenie świątyni (Mk 11, 15-17 i par.), są symbolicznymi czynnościami prorockimi. Warto też wyeksponować, że całe życie Jezusa jawi się, jako wypełnienie prorockich zapowiedzi dotyczących czasów mesjańskich⁹. To wszystko sprawia, że zostaje On uznany za „prawdziwego Proroka” (J 6, 14; 7, 40), a męczeńska śmierć starotestamentowych mężów Bożych, a także Jana Chrzciciela, stanowi dla Jezusa zapowiedź Jego męczeńskiej śmierci¹⁰. Znając ich dzieje, ma On świadomość, że podobnie jak oni będzie prześladowany i tragicznie zginie. Tym samym Jezus swoją śmierć widzi, jako konsekwencję prorockiej misji. Na wiadomość o tym, że Herod Antypas chce Go zabić, odpowiada: „Idźcie i powiedzcie temu lisowi: Oto wyrzucam złe duchy i dokonuję uzdrowień dziś i jutro, a trzeciego dnia będę u kresu. Jednak dziś, jutro i pojutrze muszę być w drodze, bo rzecz niemożliwa, żeby prorok zginął poza Jerozolimą” (Łk 13, 32-33). Jezus, idąc z uczniami do Jerozolimy, ma świadomość grożącego mu tam niebezpieczeństwa.

Podobnie jak starotestamentowi nauczyciele i prorocy Jezus naucza w przypowieściach, posługuje się metaforami i obrazami, za pomocą, których wyjaśnia tajemnicę królestwa Bożego oraz swojej Osoby i posłannictwa. Poniżej

7. Dreyfus, *Czy Jezus wiedział, że jest Bogiem?*, s. 62–63.

8. R. Tomczak, *Tytuły chrystologiczne*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 1285.

9. Gnilka, *Jezus z Nazaretu*, s. 310; Tomczak, *Tytuły chrystologiczne*, s. 1285-1286.

10. H. Langkammer, *Jezus o swojej śmierci – Paweł o śmierci Jezusowej*, w: *Męka Chrystusa wczoraj i dziś*, red. H.D. Wojtyska, J.J. Kopeć, Lublin 1981, s. 29; T. Dola, *Teologia misterium życia Jezusa*, Opole 2002, s. 238; Napiórkowski, *Krzyż. III. Staurologiczna świadomość*, s. 712-713.

zaprezentowany zostanie ten aspekt Jezusowego nauczania i prorockiej działalności, w którym uwyrażnia On swoją staurologiczno-rezurekcyjną świadomość.

2. Przypowieść o niegodziwych dzierżawcach winnicy

Jezus posługuje się przypowieścią, jako znaną w Jego czasach formą przepowiadania prorockiego. Tautologiczno-rezurekcyjną świadomość wyraża – pośrednio – w przypowieści o niegodziwych dzierżawcach winnicy. Większość współczesnych egzegetów uważa, że przypowieść ta w swoim rdzeniu pochodzi od samego Jezusa¹¹. Przekazana została przez wszystkich synoptyków (Mk 12, 1-11; Mt 21, 33-44; Łk 20, 9-18). Jezus w sposób metaforyczny mówi w niej o swojej śmierci¹². Przypowieść nawiązuje do Pieśni o winnicy z Księgi Izajasza (5, 1-7). Starotestamentowa pieśń opisuje wielką miłość i troskę gospodarza o winnicę. Jednak, pomimo starań właściciela, winnica nie wydała oczekiwanego plonu. Prorok Izajasz konkluduje tę pieśń słowami: „Winnicą Pana Zastępów jest dom Izraela” (Iz 5, 7). Nawiązanie przez Jezusa do Izajaszowego prorocstwa i zastosowanej w nim alegorii, pozwala dostrzec w obrazie winnicy naród wybrany. W obrazie właściciela i gospodarza winnicy należy widzieć Boga, który wybrał naród i troszczy się o niego. Rolników dzierżawiących winnicę trzeba utożsamiać z przywódcami narodu (arcykapłanami, starszymi ludu i faryzeuszami), którzy chcieli zagarnąć dla siebie Bożą własność, uzurpując sobie prawo do decydowania o losach narodu, jego sumieniu i postępowaniu¹³.

Gospodarz we właściwym czasie wysłał swoje sługi po plon mu należny. Dzierżawcy jednak nie tylko nie oddali gospodarzowi plonu, ale „chwycili jego sługi i jednego obili, drugiego zabili, trzeciego zaś ukamienowali” (Mt 21, 35). Pan za drugim razem wysłał jeszcze większą liczbę sług, a na końcu swojego ukochanego syna. Dzierżawcy winnicy są jednak bezwzględni – biją i kamienują sługi, a nawet wyrzucają dziedzica poza winnicę i zabijają go (por. J 19, 17; Hbr 13, 12-15). W alegorii sług posyłanych przez właściciela winnicy należy dostrzec proroków posyłanych przez Boga, zaś los syna gospodarza winnicy jest zapowiedzią męczeńskiej śmierci Wcielonego Syna Bożego. Utożsamienie sług z przypowieści z prorokami działającymi w Izraelu staje się oczywiste w kontekście Jezusowej wypowiedzi: „Jeruzalem, Jeruzalem, które zabijasz proroków

11. A. Paciorek, *Przypowieści Jezusa. Wprowadzenie i objaśnienie*, Częstochowa 2012, s. 146–147; Dreyfus, *Czy Jezus wiedział, że jest Bogiem?*, s. 62.

12. *Ewangelia według św. Łukasza*, tłumaczenie, wstęp i komentarz H. Langkammer, Lublin 2005, s. 444–447; Dola, *Teologia misteriów życia Jezusa*, s. 238.

13. E. Szymanek, *Wykład Pisma Świętego Nowego Testamentu*, Poznań 1990, s. 121.

i tych, którzy są do ciebie posłani” (Mt 23, 37). Chrystus w przypowieści jednoznacznie wskazuje na siebie jako umiłowanego Syna posłanego przez Ojca¹⁴. W śmierci Syna poza winnicą (por. Mt 21, 39) trzeba widzieć zapowiedź śmierci Mesjasza poza miastem (Mt 27, 33). Tym samym Jezus przewiduje swoją śmierć i publicznie o niej mówi. Staurologiczno-rezurekcyjny charakter przypowieści potwierdza też dokonana przez Jezusa interpretacja. Gdy słuchacze wydali wyrok skazujący na złych dzierżawców winnicy, On posłużył się słowami psalmu: „Właśnie ten kamień, który odrzucili budujący, stał się głowicą węgła. Pan to sprawił, i jest cudem w naszych oczach” (Ps 118, 22-23; por. Iz 28, 16)¹⁵. Śmierć dziedzica winnicy zostaje umieszczona w kontekście dramatycznych dziejów relacji Izraela z Bogiem Jahwe oraz losu posyłanych przez Niego proroków. Jezus widzi swoje posłannictwo i swoją zbliżającą się śmierć jako apogeum losu i misji starotestamentowych proroków. Świadomy swego wyjątkowego, synowskiego odniesienia do Ojca, który Go posłał, wie, że czeka Go odrzucenie i śmierć¹⁶.

Przypowieść o niegodziwych dzierżawcach winnicy nawiązuje do tragicznych wydarzeń w dziejach Izraela. Ukazuje miłosiernego Boga Jahwe, który posyła do narodu izraelskiego swoich proroków. Jego umiłowany Syn jest ostatecznym wysłańcem Bożym. W tej przypowieści Jezus objawia słuchaczom swoją wiedzę o tym, że podzieli los starotestamentowych proroków i jako wcielony Syn Boży zginie gwałtowną śmiercią.

3. Zapowiedź godziny Syna Człowieczego i przypowieść o ziarnie

Prorocki charakter ma także ostatnie publiczne przemówienie Jezusa, w którym zapowiada On „godzinę Syna Człowieczego” (J 12, 20-36). Ewangelista Jan umieszcza tę mowę po królewskim wjeździe Jezusa do Jerozolimy, a przed Ostatnią Wieczerzą¹⁷. Jezus ukazuje swoje posłannictwo w bliskim związku ze zbliżającą się śmiercią i zmartwychwstaniem. Mówiąc o wywyższeniu i uwielbieniu Syna Człowieczego oraz o konieczności i znaczeniu swojej męki dla zbawienia ludzi, objawia swoją staurologiczno-rezurekcyjną świadomość. W pierwszej części mowy (w. 23-28a) zapowiada, że nadeszła godzina, by

14. *Ewangelia według św. Mateusza*, tłumaczenie, wstęp i komentarz J. Homerski, Lublin 2004, s. 124-125.

15. Tamże.

16. J. Losada Espinosa, *Jak Jezus tłumaczył swoją śmierć?*, w: *Tajemnica odkupienia* (Kolekcja Communio, t. 11), red. L. Balter i in., Poznań 1997, s. 207; AA. Napiórkowski, *Staurologiczna świadomość Jezusa*, „Studia Paradyskie”, 8(1998), s. 237.

17. A. Paciorek, *Ewangelia umiłowanego ucznia*, Lublin 2000, s. 343-344.

uwielbiony został Syn Człowieczy (w. 23), po czym przechodzi do przypowieści o losach ziarna wrzuconego w ziemię (w. 24) oraz formułuje dwie sentencje: o stosunku do własnego życia (w. 25) i o tym, co czeka ucznia, który będzie Mu służył (w. 26). Ostatnie zdania to modlitwa, która wyraża lęk przed tym, co przyniesie ta „godzina”, dlatego Syn prosi Ojca, by Go wspomagał i otoczył chwałą swoje Imię (w. 27-28a)¹⁸.

Przypowieść o wrzuconym w ziemię ziarnie Jezus rozpoczyna uroczystym zwrotem: „zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam”. Zniszczenie ziarna w ziemi sprawia, że przynosi ono plon obfity. Jezus podkreśla, że Jego śmierć jest warunkiem pełnego objawienia się Boga. Chrystus wie, że – po czasie objawienia słowami i znakami – nadejdzie czas największego znaku – męki i chwalebnego zmartwychwstania. Sentencja o stosunku człowieka do własnego życia to swoisty paradoks: „Ten, kto kocha swoje życie, traci je, a kto nienawidzi swego życia na tym świecie, zachowa je na życie wieczne” (w. 25). Słowa te stanowią zachętę do całkowitego poświęcenia swojego życia dla Boga¹⁹. Nagrodą za to poświęcenie będzie życie wieczne.

W dalszej części mowy (w. 27) Chrystus nawiązuje do motywu „godziny Jego uwielbienia”. W związku z jej nadejściem czuje silny, głęboki lęk. Ponieważ jednak wie, że przyszedł na tę godzinę, chce dobrowolnie przyjąć mękę i śmierć krzyżową, aby wypełnić wolę Ojca. Dlatego prosi, aby Jego godzina była objawieniem chwały Ojca (w. 28a). Jezus wskazuje dwa aspekty zbliżającej się godziny: przez nią dokona się sąd nad światem, a Władca tego świata zostanie pozbawiony władzy. Jezus wie, że w godzinie śmierci i uwielbienia Syna Człowieczego objawi się Jego zwycięstwo. Zapowiada także zbawcze skutki swojego wywyższenia: „A Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie” (w. 31-32). Wywyższenie nad ziemię może oznaczać zarówno podniesienie krzyża (dosłownie), jak i powrót Jezusa do Boga Ojca²⁰. W Ewangelii św. Jana wywyższenie na krzyżu oraz wywyższenie w chwale wzajemnie się implikują²¹. Wywyższenie Jezusa dokona się przez ukrzyżowanie oraz Jego uwielbienie przez Ojca. Warto jeszcze przytoczyć komentarz, swoiste wyjaśnienie ewangelisty: „To powiedział zaznaczając, jaką śmiercią miał umrzeć” (w. 33). Komentarz ten uwyrażnia staurologiczną świadomość Jezusa.

18. *Ewangelia według św. Jana*, tłumaczenie, wstęp i komentarz A. Paciorek, Lublin 2000, s. 151–152.

19. F. Gryglewicz, *Jezusowe przemówienia w Czwartej Ewangelii*, Kraków 1996, s. 121–122.

20. Tamże, s. 124.

21. Paciorek, *Ewangelia umiłowanego ucznia*, s. 344.

4. Metafora bramy i dobrego pasterza

Staurologiczno-rezurekcyjna świadomość Jezusa objawiona została w obrazie (metaforze) bramy i dobrego pasterza. W perykopie J 10, 1-21.26-29 Jezus nazywa siebie bramą owiec i dobrym pasterzem²². Metafora, której treścią jest pasterz i jego stado, odwołuje się do obrazu znanego semitom zarówno z codzienności, jak i ze Starego Testamentu. Prorocy wielokrotnie zapowiadali przyjście dobrego pasterza (Iz 40, 11; Jr 31, 10; Ez 34, 23; Mi 5, 1-3). Gdy Chrystus mówi o sobie: „Ja jestem dobrym pasterzem” (J 10, 11), nawiązuje do starotestamentowego obrazu pasterza i związanych z nim zapowiedzi²³. Słuchacze Jezusa bez trudu mogli pojąć znaczenie tej metafory. Wyjątkowość Jezusa jako dobrego pasterza wyraża się w Jego osobowej relacji do owiec oraz na gotowości oddania za nie życia. Syn Boży przyszedł na ziemię po to, aby Jego owce miały pełnię życia (por. J 10, 10). Wypowiedź ta ukazuje, kim jest Chrystus, przypomina Jego wcielenie oraz objawia cel Jego misji²⁴. Opieka Jezusa nad owczarnią jest skuteczna, gdyż w chwilach niebezpieczeństw On sam staje w obronie swych owiec i nie pozwala, by któraś z nich zginęła. Tylko dobry pasterz naraża swoje życie w obronie stada²⁵. Jezus podkreśla, że zna swoje owce, a owce znają Jego, podobnie jak Bóg Ojciec zna Syna, a Syn zna Ojca. Ten pasterski kształt miłości Jezusa do ludzi zostanie uwiarygodniony przez śmierć i zmartwychwstanie.

W obrazach bramy i dobrego pasterza da się dostrzec staurologiczno-rezurekcyjną świadomość Jezusa. Bramą dla owiec stanie się On przez wydarzenie śmierci i zmartwychwstania, gdyż wtedy wysłuży zbawienie dla wszystkich owiec. Przejście przez Bramę, którą jest Jezus, gwarantuje prawdziwą radość i wieczne szczęście. Uwyraźnia to także obraz dobrego pasterza, który troszczy się o owce i z miłości do nich gotów jest oddać życie, o czym Jezus przypomina czterokrotnie: „Dobry pasterz daje życie swoje za owce” (J 10, 11 por. 10, 15.17.18). Zwrot „za owce” wyraża zbawcze znaczenie Jego męki²⁶. Rozwijając tę myśl, Jezus zaznacza, że dobry pasterz ma także moc odzyskać życie,

22. F. Gryglewicz, *Jezus jak brama i pasterz*, w: *Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki*, red. S. Łach, M. Filipiak, Lublin 1975, s. 251–273; L. Stachowiak, *Dobry Pasterz (J 10, 1-21)*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 20(1976), z. 1, s. 75–84; R. Bartnicki, *Biblijny obraz Dobrego Pasterza*, „Homo Dei”, 51(1981), nr 1, s. 38–46; Gryglewicz, *Jezusowe przemówienia w Czwartej Ewangelii* s. 99; P.R. Tragan, *La parabole du Pasteur et ses explications: Jean 10, 1-18*, Roma 1990.

23. Paciorek, *Ewangelia umiłowanego ucznia*, s. 334.

24. F. Gryglewicz, *Brama i pasterz*, w: *Egzegeza Ewangelii św. Jana. Kluczowe teksty i tematy teologiczne*, red. F. Gryglewicz, Lublin 1992, s. 78–79.

25. *Ewangelia według św. Jana*, s. 134.

26. Gryglewicz, *Jezusowe przemówienia w Czwartej Ewangelii*, s. 113.

tj. zmartwychwstać, bo takie polecenie otrzymał od swojego Ojca (por. J 10, 18). Śmierć pasterza jest przyczyną smutku trzody, ale przynosi także zbawcze owoce, prowadzi do ponownego zgromadzenia stada. W obrazie pasterza i jego posłannictwa oraz losu sam Jezus zapowiada i wyjaśnia potrzebę swojej śmierci i zmartwychwstania²⁷.

Także ewangelista Marek przekazuje logion o pasterzu, który zostanie uderzony, w skutek czego rozproszą się owce (Mk 14, 27-28)²⁸. Biorąc pod uwagę starotestamentowy kontekst – odniesienie do słów z Księgi Zachariasza (13, 7) – można stwierdzić, że jest to nawiązanie do Jezusowej śmierci. W 28 wierszu znajdujemy kontynuację wątku o pasterzu. Jezus zapowiada uczniom: „Lecz gdy powstanę, uprzedzę was do Galilei”. Logion ten – w powiązaniu z obrazem dobrego pasterza – wyraźnie ukazuje staurologiczno-rezurekcyjną świadomość Jezusa Chrystusa.

5. Obraz kielicha i chrztu

Motyw kielicha pojawia się w Ewangelii w kontekście prośby synów Zebedeusza o pierwsze miejsca w chwale królestwa (Mk 10, 35-45; Mt 20, 20-28) oraz w modlitwie Jezusa przed męką w Ogrodzie Oliwnym (Mk 14, 36; Mt 26, 39; Łk 22, 42). W relacji św. Mateusza o zaszczytne miejsca prosi matka Jakuba i Jana, natomiast w relacji Marka do Jezusa zwracają się sami uczniowie. Wydarzenie ma miejsce po trzeciej zapowiedzi męki. Chrystus, widząc, że uczniowie nie rozumieją nieodzowności krzyża, powraca do poruszanego już wcześniej wątku drogi cierpienia. W odpowiedzi synom Zebedeusza najpierw stwierdza, że nie wiedzą o co proszą (Mk 10, 38; Mt 20, 22), a następnie stawia im pytanie, czy mogą z Nim dzielić doświadczenie męki i śmierci: „Czy możecie pić kielich, który Ja mam pić, albo przyjąć chrzest, którym Ja mam być ochrzczony?” (Mk 10, 38). Nauczyciel z Nazaretu uświadamia uczniom, jaka jest prawdziwa droga do chwały w Jego królestwie. Drogę tę ilustruje metafora picia z kielicha, która w relacji św. Marka wzmocniona zostaje wzmianką o przyjęciu chrztu²⁹. Ewangelista Łukasz przytacza słowa Jezusa o pragnieniu nowego chrztu, który ma się zrealizować podczas Jego męki: „chrzest mam przyjąć i jakiej doznaję udręki, aż się to stanie” (Łk 12, 50). Kontekst wypowiedzi nie pozostawia wątpliwości

27. Gryglewicz, *Jezus jak brama i pasterz*, s. 251–252; Langkammer, *Jezus o swojej śmierci*, s. 31; *Ewangelia według św. Jana*, s. 135.

28. Langkammer, *Jezus o swojej śmierci*, s. 31; *Ewangelia według św. Marka*. Tłumaczenie, wstęp i komentarz H. Langkammer, Lublin 2004, s. 130–131.

29. *Ewangelia według św. Marka*, s. 101–102.

co do tego, że Jezus w tych słowach czyni aluzję do swojej męki, a chrzest, o którym mowa, oznacza Jego śmierć na krzyżu³⁰.

Chrystus, odwołując się do bogatej biblijnej symboliki kielicha, widzi w nim symbol cierpienia i śmierci, co szczególnie jasno widać w słowach modlitwy w Ogrodzie Oliwnym (por. Mt 26, 39; Mk 14, 36; Łk 22, 42)³¹. W metaforach kielicha i chrztu Jezus wyraźnie nawiązuje do swej męki, która jest koniecznym etapem na drodze do chwały zmartwychwstania³².

6. Znak Jonasza

Choć Mistrz z Nazaretu dokonał wielu cudów, to faryzeusze i uczeni w Piśmie żądali od Niego jakiegoś nadzwyczajnego znaku. Jezus w odpowiedzi wskazał na znak Jonasza. Wypowiedź ta została w różnej formie przekazana przez synoptyków (Mk 8, 11-12; Mt 12, 38-42; Łk 11, 29-32; por. Mt 16, 1-4). Najbardziej rozbudowane przekazy Jezusowej wypowiedzi znajdujemy u Mateusza i Łukasza. W przekazie Mateuszowym Jezus wyraźnie mówi o „trzech dniach i trzech nocach” i znak Jonasza odnosi do Syna Człowieczego: „Albowiem jak *Jonasz był trzy dni i trzy noce we wnętrzościach wielkiej ryby*, tak Syn Człowieczy będzie trzy dni i trzy noce w łonie ziemi” (12, 40)³³. W Ewangelii według św. Mateusza znakiem jest uratowanie Jonasza z wnętrza ryby. Podobieństwo Syna Człowieczego do Jonasza wiąże się z ich ocaleniem od śmierci. Wyrażna jest także analogia pomiędzy otchłanią morza a Jezusowym zstąpieniem do Szeolu. Zgodnie bowiem ze starożytnymi przekonaniami żydowskimi w środku ziemi znajdował się Szeol, gdzie zstępował człowiek po śmierci. W swojej modlitwie Jonasz wołał do Boga: „W utrapieniu moim wołałem do Pana, a On mi odpowiedział. Z głębokości Szeolu zzywałem pomocy, a Ty usłyszałeś mój głos” (Jon 2, 3). Zaznaczyć należy, że analogia z Jonaszem nie jest doskonała, ponieważ Jonasz nie umarł, w przeciwieństwie do Syna Człowieczego. Dlatego Jezus zapowiada, że znakiem większym od znaku proroka Jonasza będzie zmartwychwstanie Syna Człowieczego. W słowach o przebywaniu Syna Człowieczego we wnętrzu ziemi, należy widzieć zapowiedź śmierci Jezusa i zstąpienia do otchłani. Starotestamentowa zapowiedź wypełni się w wyprowadzeniu

30. A. Feuillet, *La coupe et le baptême la Passion* (Mc 10, 35-40; cf. Mt 20, 20-23; Lc 12, 50), „Revue Biblique”, 74(1967), s. 356–391; *Ewangelia według św. Łukasza*, s. 345.

31. Zob. np. Ps 11, 6; Iz 51, 17.22; Jr 25, 15.28; 49, 12; Lm 4, 21; Ez 23, 31-34; Ha 2, 15-16 (S. Haręzga, *Jezus i Jego uczniowie. Model chrześcijańskiej formacji w Ewangelii według św. Marka*, Lublin 2006, s. 260).

32. *Ewangelia według św. Marka*, s. 101–102; M. Bednarz, *Jezus Sługą Pańskim według Nowego Testamentu*, Tarnów 2001, s. 111.

33. *Ewangelia według św. Mateusza*, s. 84.

Chrystusa „z martwych”. Słowa o trzech dniach i nocach odnoszą się do czasu spoczywania ciała Jezusa w grobie³⁴. Określenie „trzy dni” ma znaczenie symboliczne. Łączy się ze znanym w judaizmie przekonaniem, że Bóg nie pozostawi sprawiedliwego w nieszczęściu dłużej niż trzy dni (por. Rdz 42, 17-18; Wj 19, 11.16; Oz 6, 2). Zwycięstwo Jezusa nad śmiercią będzie nowym znakiem pochodzącym od Boga³⁵.

Ewangelista Łukasz nie wspomina o przebywaniu Jonasza we wnętrzu ryby, mówi tylko o „nawoływaniu Jonasza” (11, 32)³⁶. Trzeci Ewangelista znak widzi w samej osobie Jonasza. Syn Człowieczy jest dla Izraela większym znakiem niż Jonasz nawołujący do pokuty. Osoba Jezusa jest ostatnim Znakiem, jaki Bóg dał Izraelowi. Ten, kto odrzuca Jego słowa i czyny, pozostanie obojętny także wobec Jezusowej śmierci i zmartwychwstania. Dlatego przeciw zatwardziałemu Izraelowi świadczyć będzie pogańska królowa Saby (por. 1 Krl 10, 1-13), która przybyła podziwiać mądrość Salomona oraz nawróceni mieszkańcy Niniwy³⁷.

7. Zapowiedź zburzenia i odbudowania świątyni

Jezusowa zapowiedź zburzenia i odbudowania świątyni pojawia się w perykopie dotyczącej jej oczyszczenia. Według św. Jana wypędzenie kupców ze świątyni miało miejsce na początku publicznej działalności Jezusa (J 2, 13-22). Synoptycy natomiast sytuują to wydarzenie na krótko przed Jego męką i śmiercią (Mk 11, 15-17; Mt 21, 12-13; Łk 19, 45-46)³⁸. Czyn oczyszczenia przez Jezusa świątyni ma charakter wyraźnie mesjański i należy go odczytywać w świetle zapowiedzi Starego Testamentu, mówiących o przybyciu do świątyni Pana (Ml 3, 1), oczyszczenia domu Bożego (Za 14, 21) oraz ustanowieniu nowego, duchowego kultu w miejsce zewnętrznych rytuałów (Am 5, 21-24; Iz 11, 11-17; Jr 7, 21-26). Znamienne jest, że Jezus mówi o świątyni jako o „domu swojego Ojca”. Oczyszczenie przez Jezusa świątyni jest czynem prorockim skierowanym przeciwko instrumentalnemu traktowaniu Prawa i świątyni oraz zapowiedzią nowej świątyni³⁹.

34. H.U. von Balthasar, *Teologia Misterium Paschalnego*, Kraków 2001, s. 145; R. Bartnicki, *Przesłanie Ewangelii*, Warszawa 1996, s. 243-244.

35. A. Paciorek, *Ewangelia według świętego Mateusza*, Wstęp. Przekład z oryginału. Komentarz. Część I (rozdziały 1-13), Częstochowa 2005, s. 513-514; J. Swetnam, *Some Sings of Jonah*, „Biblica” 68 (1987), s. 74-79; Bartnicki, *Przesłanie Ewangelii*, s. 243-245.

36. *Ewangelia według św. Łukasza*, s. 318-319.

37. Bartnicki, *Przesłanie Ewangelii*, s. 244-245.

38. Segalla, *Samopojmowanie Jezusa jako pośrednika Boga Ojca i Jego królestwa*, s. 55.

39. *Ewangelia według św. Jana*, s. 73-74; Seweryniak, *Tajemnica Jezusa*, s. 332-334.

Chrystus, zapytany o to, jakim znakiem wykaże się na uwiarygodnienie interwencji w świątyni, zapowiada znak, którym będzie Jego zmartwychwstanie: „Zburzcie tę świątynię, a Ja w trzech dniach wzniosę ją na nowo” (J 2, 19). Chrystus wyraża przekonanie, że postępowanie Żydów doprowadzi nie tylko do zniszczenia świątyni Jerozolimskiej, ale także do zniszczenia tej świątyni, którą jest On sam⁴⁰. Jego wypowiedzi prorockie dotyczące zburzenia i odbudowania świątyni Jerozolimskiej, stały się powodem oskarżenia Go o bluźnierstwo i skazania na śmierć (Mk 14, 56-58; Mt 26, 61). Słowa te stały się także źródłem drwin, gdy umierał na krzyżu (Mk 15, 29; Mt 27, 40)⁴¹.

Chrystus zapowiada nową świątynię, którą jest On sam. Zmartwychwstając, stanie się On nową i doskonałą Świątynią, w której kult będzie składany „w Duchu i prawdzie” (J 4, 23). Miejsce starotestamentowej świątyni zajmie ukrzyżowany i wywyższony Pan⁴². Stanie się On nową, doskonałą i niezniszczalną Świątynią – „miejscem” spotkania ludzi z Bogiem. Czyn mesjański, jakim było oczyszczenie świątyni przez Jezusa, zapowiada zastąpienie świątyni starotestamentowej uwielbionym ciałem zmartwychwstałego⁴³. Całe wydarzenie, które ma miejsce podczas obchodu święta żydowskiej paschy, nabiera charakteru czytelnej zapowiedzi śmierci i zmartwychwstania, przez które Jego Osoba stanie się centrum nowego kultu.

* * *

Jezus z Nazaretu przez prorocki styl nauczania i działalności objawia i uwiarygodnia staurologiczno-rezurekcyjną świadomość. Nie tylko wiedział, że czeka Go gwałtowna śmierć na krzyżu oraz chwalebne zmartwychwstanie, ale także w wydarzeniach tych widział kulminacyjny punkt zbawczej misji, którą rozumiał jako posłuszne wypełnienie woli Ojca i objawienie Jego miłości. Ten Boży plan zbawienia Jezus świadomie wypełnia na drodze krzyża, dlatego otwarcie zapowiada, że czeka Go śmierć i zmartwychwstanie. Nadanie przez Jezusa staurologiczno-rezurekcyjnego charakteru słowom i wydarzeniom

40. Napiórkowski, *Staurologiczna świadomość Jezusa*, s. 236–237.

41. M. Rusecki, *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*, Warszawa 2006, s. 74–75; Segalla, *Samopojmowanie Jezusa jako pośrednika Boga Ojca i Jego królestwa*, s. 58.

42. *Ewangelia według św. Jana*, s. 74; Paciorek, *Ewangelia umiłowanego ucznia*, s. 300–302; Segalla, *Samopojmowanie Jezusa jako pośrednika Boga Ojca i Jego królestwa*, s. 58; Gnilka, *Jezus z Nazaretu*, s. 331.

43. S. Mędała, *Chwała Chrystusa. Ewangelia według św. Jana*, w: *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych*, t. 10: *Ewangelia św. Jana, Listy Powszechne, Apokalipsa*, red. J. Frankowski, Warszawa 1992, s. 34.

swojego życia sprawiło, że stały się one nie tylko zapowiedzią i przygotowaniem, ale także profetycznym uwiarygodnieniem krzyża i zmartwychwstania.

THE STAUROLOGICAL-RESURRECTIONAL NATURE OF THE PROPHETIC MISSION OF JESUS OF NAZARETH

Summary

The prophetic activity of Jesus of Nazareth reveals his staurological-resurrectional consciousness. This claim is supported by: parables (e.g. wicked vineyard tenants, the grain that must die), images (e.g. gates and good shepherd, chalice and baptism), and prophetic signs and activities (e.g. the sign of Jonah, the cleansing of the temple, and the prophecy of its demolition and rebuilding). During His earthly life, Jesus Christ reveals that a violent death on the cross and a glorious resurrection await Him. In these events He sees the climax of the salvific mission He received from the Father.

Słowa kluczowe: Jezus Chrystus, krzyż, zmartwychwstanie, misja prorocka Jezusa, staurologiczno-rezurekcyjna świadomość Jezusa

Key words: Jesus Christ, cross, resurrection, prophetic mission of Jesus, staurological-resurrectional consciousness of Jesus

BIBLIOGRAFIA

- Balthasar H.U. von, *Teologia Misterium Paschalnego*, Kraków 2001.
- Bartnicki R., *Biblijny obraz Dobrego Pasterza*, „Homo Dei”, 51 (1981), nr 1, s. 38–46.
- Bartnicki R., *Przesłanie Ewangelii*, Warszawa 1996.
- Bednarz M., *Jezus Sługą Pańskim według Nowego Testamentu*, Tarnów 2001.
- Dola T., *Teologia misteriów życia Jezusa*, Opole 2002.
- Dreyfus F., *Czy Jezus wiedział, że jest Bogiem?* Poznań 1995.
- Ewangelia według św. Jana*, tłumaczenie, wstęp i komentarz A. Paciorek, Lublin 2000.
- Ewangelia według św. Łukasza*, tłumaczenie, wstęp i komentarz H. Langkammer, Lublin 2005.
- Ewangelia według św. Marka*, tłumaczenie, wstęp i komentarz H. Langkammer, Lublin 2004.

- Ewangelia według św. Mateusza*, tłumaczenie, wstęp i komentarz J. Homerski, Lublin 2004.
- Feuillet A., *La coupe et le baptême la Passion (Mc 10, 35-40; cf. Mt 20, 20-23; Lc 12, 50)*, „Revue Biblique”, 74 (1967), s. 356–391.
- Gnilka J., *Jezus z Nazaretu. Orędzie i dzieje*, Kraków 1997.
- Gryglewicz F., *Brama i pasterz*, w: *Egzegeza Ewangelii św. Jana. Kluczowe teksty i tematy teologiczne*, red. F. Gryglewicz, Lublin 1992, s. 63–81.
- Gryglewicz F., *Jezus jak brama i pasterz*, w: *Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki*, red. S. Łach, M. Filipiak, t. 1, Lublin 1975, s. 251–273.
- Gryglewicz F., *Jezusowe przemówienia w Czwartej Ewangelii*, Kraków 1996.
- Kulisz J., Mostowska-Baliszewska A., *Czy Jezus wiedział, że jest Bogiem?* „Bobolanum”, 9(1998), z. 2, s. 281–305.
- Langkammer H., *Jezus o swojej śmierci – Paweł o śmierci Jezusowej*, w: *Męka Chrystusa wczoraj i dziś*, red. H.D. Wojtyska, J.J. Kopeć, Lublin 1981, s. 28–37.
- Langkammer H., *Świadomość Boskiego posłannictwa Jezusa Chrystusa*, „Ate-neum Kapłańskie”, 84 (1992), z. 3, s. 406–416.
- Ledwoń I.S., *Skrypturystyczny argument*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 1102–1106.
- Losada Espinosa J., *Jak Jezus tłumaczył swoją śmierć?*, w: *Tajemnica odkupienia* (Kolekcja Communio, t. 11), red. L. Balter i in., Poznań 1997, s. 195–210.
- Mastej J., *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, Lublin 2014².
- Merklein H., *Jesu Botschaft von der Gottesherrschaft. Eine Skizze*, Stuttgart 1984.
- Mędała S., *Chwała Chrystusa. Ewangelia według św. Jana*, w: *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych*, t. 10: *Ewangelia św. Jana, Listy Powszechne, Apokalipsa*, red. J. Frankowski, Warszawa 1992, s. 13–59.
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Świadomość, jaką Jezus miał o sobie samym i o swoim posłaniu*, w: *Od wiary do teologii. Dokumenty Międzynarodowej Komisji Teologicznej*, red. J. Królikowski, Kraków 2000, s. 237–250.
- Napiórkowski A.A., *Krzyż. III. Staurologiczna świadomość*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 710–715.
- Napiórkowski A.A., *Staurologiczna świadomość Jezusa*, „Studia Paradyskie”, 8 (1998), s. 227–242.
- Paciorek A., *Ewangelia umiłowanego ucznia*, Lublin 2000.
- Paciorek A., *Ewangelia według świętego Mateusza*, Wstęp. Przekład z oryginału. Komentarz. Część I (rozdziały 1–13), Częstochowa 2005.
- Paciorek A., *Przypowieści Jezusa. Wprowadzenie i objaśnienie*, Częstochowa 2012.

- Rusecki M., *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*, Warszawa 2006.
- Segalla G., *Samopojmowanie Jezusa jako pośrednika Boga Ojca i Jego królestwa*, „Communio”, 22 (2002), nr 1, s. 50–76.
- Seweryniak H., *Tajemnica Jezusa*, Warszawa 2001.
- Stachowiak L., *Dobry Pasterz (J 10, 1-21)*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 20 (1976), z. 1, s. 75–84.
- Swetnam J., *Some Sings of Jonah*, „Biblica” 68(1987), s. 74–79.
- Szymanek E., *Wykład Pisma Świętego Nowego Testamentu*, Poznań 1990.
- Tomczak R., *Tytuły chrystologiczne*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 1280–1287.
- Uglorz M., *Teologia zwiastowania i czynów Jezusa*, Warszawa 1999.
- Witaszek G., *Prorok*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin–Kraków 2002, s. 970–972.